# Muligheder for genbesøg af afløbsstrategien i Gentofte Kommune

NOTAT

20. oktober 2026
S25-0798
D26-531618
Version 4.0
KS: ARK

## 1. Introduktion

Dette notat beskriver de udvalgte retninger for et muligt genbesøg af den nuværende afløbsstrategi om fuld separatkloakering af Gentofte Kommune. Baggrunden er blandt andet et opdateret prisestimat, som viser, at fuld separatkloakering forventes at koste omkring 14,5 mia. kr. for Novafos, med et usikkerhedsinterval på 12-17 mia. kr. På den baggrund har Novafos fremlagt forskellige muligheder for genbesøg af afløbsstrategien for kommunens forvaltning, og der er udvalgt to mulige retninger, som beskrives i dette notat.

## 2. Sammenfatning

Gentofte Kommune står overfor et vigtigt strategisk valg om fremtidens afløbssystem. Med Spildevandsplan 2022-2032 blev det besluttet at separatkloakere hele kommunen med det politiske mål at fjerne alle overløb med opblandet spildevand. Forudsætningerne har siden ændret sig, og hverken økonomi eller tidsplan kan holdes inden for de tidligere estimater.

Samtidig er strategien ikke grundigt sammenlignet med andre mulige løsninger for at vurdere den mest omkostningseffektive vej til et bedre vandmiljø, så Gentofte får mest miljø for pengene.

Uanset valg af afløbsstrategi vil det eksisterende afløbssystem i Gentofte Kommune kræve betydelige investeringer i fornyelse og kapacitetsudvidelser for at kunne håndtere fremtidens vandmængder.

**Novafos anbefaler derfor, at rammerne for afløbsstrategien genbesøges nu**, mens der endnu ikke er igangsat anlægsarbejder eller stillet krav til grundejerne. Målet er at give kommunalbestyrelsen et opdateret grundlag for at afveje miljøeffekt, økonomi og konsekvenser for borgerne, inden der foretages yderligere investeringer. Jo længere strategien for fuld separatkloakering gennemføres, desto større bliver de økonomiske og praktiske konsekvenser ved senere at vælge en anden tilgang.

**Notatet beskriver to mulige veje:** A) fortsætte med fuld separatkloakering, B) genbesøge strategien samlet og sammenligne forskellige løsninger, mens der arbejdes videre med klimatiltag, der giver værdi uanset den fremtidige strategi.

**Novafos anbefaler retning B**, fordi den giver det stærkeste grundlag for en langsigtet og robust beslutning om Gentofte Kommunes afløbssystem. Analysen forventes at tage ca. to år og forudsætter politisk åbenhed over for at justere målet om at fjerne alle overløb. Hvis målet fastholdes, er fuld separatkloakering stadig den eneste løsning.

I analyseperioden anbefaler Novafos, at ressourcerne i stedet fokuseres på klimaprojekter, der skal udføres uafhængigt af valgt strategi. Fokus i de projekter der arbejdes med i denne periode, skal være at reducere overløb til recipienter samt oversvømmelser på terræn.

## 3. Baggrund

### 3.1 Overløbsproblematikken

Gentofte Kommune har historisk altid haft udfordringer med overløb af opblandet spildevand til Øresund og øvrige recipienter. I de senere år har der særligt været fokus på overløb til Øresund, som både påvirker miljø og badevandskvalitet. I løbet af de sidste 15 år er der implementeret en række projekter, som er med til samlet at reducere overløb til Øresund og ændre fordelingen af overløb, så særligt de kystnære reduceres.

I 2020 blev Gentofte Kommune ramt af en mediestorm på bagkant af, at der blev udstedt en midlertidig tilladelse til at udlede spildevand i Øresund i forbindelse med, at der skulle udføres undersøgelser på den eksisterende afløbsledning mod Renseanlæg Lynetten i Nordhavnsområdet. Det store mediefokus medførte, at borgere og til dels også politikere blev opmærksomme på, at der hver gang det regner kraftigt, ledes spildevand til Øresund via overløb fra kloaksystemet. Den store bevågenhed skabte en politisk brændende platform, som krævede handling.

På den baggrund blev der fremsat et politisk ønske om, at man i fremtiden ikke ville have overløb med opblandet spildevand i Gentofte Kommune. I forlængelse heraf blev en ny afløbsstrategi om separatkloakering vedtaget, da en fuld separering af regn- og spildevand er den eneste tekniske løsning, som helt eliminerer overløb. Samtidig blev der analyseret løsninger som hurtigt kunne reducere hyppigheden og mængden af overløb. Politisk valgte man at satse på fuld separering af hele kommunen, fremfor gradvise forbedringstiltag, da målet ikke var at begrænse overløb, men fokusere på at skabe grundlaget for, at de helt kunne ophøre.

På baggrund af de klare politiske målsætninger om at elimere spildevandsopblandende overløb blev det ved godkendelsen af Spildevandsplan 2022-2032 fastlagt, at Gentofte Kommune skal separatkloakeres. Ved spildevandsplanens vedtagelse pålægger Gentofte Kommune dermed Novafos at etablere et fuldt separeret afløbssystem i hele kommunen. Det er en forudsætning, at den vedtagne afløbsstrategi er forankret i en spildevandsplan, for at Novafos kan sikre den nødvendige finansiering.

### 3.2 Eksisterende system

Uanset om behovet for handling var blevet tydeligt i 2020 eller ej, var en nulløsning ikke en realistisk mulighed. Det eksisterende afløbssystem i Gentofte Kommune er generelt af ældre dato, og lever ikke op til de nutidige retningslinjer, der i dag anvendes for at begrænse oversvømmelser på terræn. Det vil dermed under alle omstændigheder være nødvendigt at investere i fornyelse, udvidelse og vedligeholdelse af systemet.

I Storkøbenhavn har der de seneste år været politiske drøftelser omkring en udvidelse eller flytningen af Renseanlæg Lynetten. Dette skyldes, at det eksisterende renseanlæg på Refshaleøen ikke har den nødvendige kapacitet. Det forventes, at der i løbet af første halvdel af 2027 træffes en politisk beslutning om, hvad der skal ske med renseanlægget. Når den politiske beslutning er truffet, venter et omfattende analyse- og planlægningsarbejde, inden rammerne for renseanlægget endeligt kan fastlægges. Uanset om det udvides eller helt flyttes vil der være tale om store investeringer.

Renseanlæg Lynetten er relevant for Gentofte Kommune, da kloakvandet fra kommunen ledes til Lynetten. Det vil det fortsat skulle i fremtiden, uanset om der er tale om fællesvand (regnvand og spildevand blandet sammen) eller spildevand. Tilledningen til Lynetten fra Gentofte Kommune er i dag begrænset af Lynetteledningen. Denne begrænsning vil være en randbetingelse fremadrettet uanset, hvilken afløbsstrategi, der implementeres i Gentofte Kommune.

Novafos har - til brug for de helt indledende kapacitetsanalyser, som Biofos og HOFOR for nærværende er i gang med - meldt ind med, hvad det forventes, at der fremover skal ledes til Lynetten fra Gentofte Kommune. Der arbejdes på nuværende tidspunkt med et spænd, som vil kunne dække både en fremtidig fuld separering eller en opgradering af fællessystemet.

# 4. Den nuværende strategi

## 4.1 Hvad er strategien?

Spildevandsplanen fokuserer på at adskille regn- og spildevand i to separate systemer, så det håndteres mest miljø- og sundhedsmæssigt forsvarligt. Ved at adskille regnvand fra spildevand vil der, når strategien er fuldt implementeret, ikke længere ske overløb med opblandet spildevand til natur- og vandområder, og der vil ikke ske opstuvning på terræn eller oversvømmelse af huse/kældre med opblandet spildevand.

Ved vedtagelsen af spildevandsplanen i 2022 var det kommunens mål, at der var etableret separat afløbssystem i hele kommunen i 2050. Dette skal ske gennem udarbejdelse af oplandsplaner og deloplandsplaner, hvor projekterne planlægges, så de kan blive udført løbende frem mod 2050.

Gentofte Kommune har tidligere arbejdet med en strategi om delvis separatkloakering, hvor regnvand fra veje samt op til 50% af matriklerne blev adskilt fra spildevandet og ledt til et nyt regnvandssystem. Strategien var baseret på frivillig tilslutning af private matrikler, men erfaringerne viste, at relativt få grundejere valgte at separere deres regnvand. Det betyder, at fællessystemet fortsat overbelastes ved kraftig regn, hvilket medfører overløb med opblandet spildevand til vandområder og kælderoversvømmelser.

## 4.2 Strategiens grundlæggende præmis

Den nuværende afløbsstrategi om fuld separatkloakering af hele Gentofte Kommune bygger på en politisk målsætning om at fjerne alle overløb med opblandet spildevand til Øresund og søer/vandløb. Desuden vil en fuld separatkloakering medføre, at oversvømmelser på terræn sker med regnvand fremfor regnvandsopblandet spildevand. Fuld separatkloakering er den eneste metode, der kan sikre, at disse overløb helt undgås. Hvis målet fortsat er at eliminere alle spildevandsopblandede overløb, er separatkloakering den eneste relevante afløbsstrategi.

Fuld separering betyder, at grundejerne i Gentofte Kommune fremover vil blive pålagt at adskille regn- og spildevand på egen grund og tilkoble sig det nye system i takt med, at det anlægges. Borgere skal selv stå for udførslen af separering på egen grund samt afholde udgifterne hertil.

Den nuværende strategi er ikke i detaljer vurderet i forhold til andre strategier med hensyn til påvirkning af miljø og økonomi. Der har ikke været fokus på at undersøge og sammenligne alternative afløbsstrategier for at vurdere den mest omkostningseffektive løsning til at forbedre vandmiljøet. En sådan vurdering skal bygge på både miljømæssige og politiske mål.

## 5. Erfaringer siden vedtagelsen af strategien

### 5.1 Erfaringer fra projekterne indtil nu

Praktiske erfaringer fra den indledende planlægning af separeringsprojekter i både Gentofte og andre nærliggende kommuner, viser at der er mange udfordringer forbundet med separatkloakering, som ikke var til at forudsige på tidspunktet for vedtagelsen af strategien om fuld separering.

Siden vedtagelsen er den samlede tidshorisont for implementering blevet justeret fra 2050 til 2060, da erfaringer hos Novafos og Gentofte Kommune viser, at det tager længere tid end forventet. Det skyldes blandt andet udførelsesmæssige udfordringer (fx tilslutninger, genbrug af eksisterende system), rammemæssige vilkår (fx afløbskoefficienter, rensning) og behov for afklaring af en række forhold omkring tilgangen til grundejerne (fx tilslutningspunkter og forsyning af kældre).

### 5.2 Ændrede forudsætninger

Siden vedtagelsen af strategien om fuld separatkloakering er der sket en række ændringer i forudsætninger og rammebetingelser.

Inflation og generelle prisstigninger gør, at økonomien for separatkloakering ikke længere vurderes at kunne holdes inden for det tidligere anslåede estimat. Desuden har den mere konkrete planlægning vist generelt højere anlægsoverslag på de enkelte projekter. Dette emne behandles selvstændigt notatet "Prisestimat for separatkloakering af Gentofte Kommune". Prisudviklingen har dog også påvirket alternative løsninger, og uanset valg af afløbsstrategi må der forventes betydelige investeringer.

Øget krav om rensning af regnvand samt manglende nationale retningslinjer, gør det vanskeligt at opnå udledningstilladelse til det fraseparerede regnvand. Det medfører desuden udfordringer med at finde plads til både forsinkelsesbassiner og renseløsninger og øger anlægsudgifterne.

Samtidig vanskeliggør usikkerhed om fremtidens rensekrav, herunder kommende fjerde rensetrin, planlægningen af langtidssigtede løsninger, der med sikkerhed kan håndtere fremtidens vandmængder og opfylde de til enhver tid gældende miljøkrav. Den fortsatte teknologiudvikling gør det samtidig svært at forudsige og fastlægge kapacitet og arealbehov.

### 5.3 Andre kommuner

De seneste års udvikling i økonomi, kompleksitet og krav til miljø og rensning har i nogle kommuner medført, at man har valgt at genbesøge den generelle afløbsstrategi, de steder hvor den har været baseret på en beslutning om fuld separering. Der ses bl.a. eksempler på, at man har valgt at modificere strategien og anvende en bredere pallette af tilgange og løsninger, herunder også en differentieret strategi hvor fuld separatkloakering kun implementeres i dele af en kommune. Der er også eksempler på kommuner, der i mange år har anvendt fuld separering og som stadig fortsætter med dette.

Novafos har udarbejdet en oversigt over afløbsstrategierne i samtlige af landets kommuner. Denne er udleveret til Gentofte Kommune, som ved behov kan kontakte de enkelte kommuner for en nærmere dialog om deres overvejelser i forbindelse med valg af strategi

### 5.4 Samlet observation

Der foreligger i dag et mere detaljeret grundlag for at vurdere virkninger og omkostninger ved den nuværende strategi end ved vedtagelsen af spildevandsplanen.

Ændres den politiske målsætning om fuldstændig eliminering af spildevandsopblandet overløb til Øresund og de ferske recipienter, bør den nuværende strategi om fuld separatkloakering revurderes. Fokus vil i stedet være på en tilgang, hvor der prioriteres løsninger med størst mulig miljøeffekt i forhold til udgiften, sammenholdt med andre parametre. Det indebærer dog samtidig et skift væk fra målsætningen om at overløb alene må bestå af regnvand. I stedet accepteres det som en mulig løsning, at overløb fortsat kan ske med regnvandsopblandet spildevand, dog i mindre omfang end i dag.

Det rette tidspunkt for at genbesøge grundlaget for strategien er nu, inden arbejdet for alvor sættes i gang. Indtil nu er der udført indledende planlægning i flere områder, men der er endnu ikke afholdt nogle udgifter til anlæg, og grundejerne er endnu ikke blevet pålagt at separere på egen grund. Den indledende planlægning, der allerede er lavet, er desuden delvist relevant uafhængig af hvilken afløbsstrategi, man vælger.

Efter den nuværende plan skal Novafos i 2027 gennemføre entreprenørudbud for det første separeringsprojekt med efterfølgende anlægsopstart. I den forbindelse vil de første grundejere modtage en frist på 5 år til at gennemføre separering på egen grund. Beslutningen om at igangsætte det første delopland indebærer samtidig en binding til den samlede separatkloakeringsstrategi, da den fulde miljøeffekt afhænger af, at de øvrige hovedkloakoplande også separatkloakeres. Der vil derfor ikke igen komme et tilsvarende godt tidspunkt at genbesøge grundlaget, da man så vil have igangsat anlægsprojekter og har stillet krav om at grundejerne separatkloakerer på egen matrikel.

# 6. Mulige strategiske retninger

## 6.1 Forudsætninger

I dette afsnit beskrives to overordnede retninger for processen herfra. De to retninger er forskellige i udgangspunkt og tilgang, men det er fælles for alle retninger, at de vil skulle præsentere en afløbsstrategi, der lever op til alle gældende krav. På nogle områder er kravene stadig forbundet med usikkerhed, bl.a. i forhold til udledning af regnvand, så en analyse om valg af afløbsstrategi ville skulle afklare og fastlægge de krav og prioriteter, der skal danne ramme om en fremtidig afløbsstrategi.

## 6.2 Retning A – Fastholde nuværende separeringsstrategi

**Beskrivelse**

Retning A viderefører den nuværende afløbsstrategi med fuld separatkloakering af hele Gentofte Kommune. De igangværende projekter fortsætter på oplands- og deloplandsniveau, og de planlagte tillæg til spildevandsplanen behandles, så der kan sættes gang i kommunikation omkring separering på privat matrikel hos grundejerne. Den overordnede planlægning af fuld separering for resten af kommunen fortsætter.

**Konsekvenser**

- Mål om eliminering af overløb med opblandet spildevand til recipienter fastholdes.
- Eksisterende planlægning videreføres.
- Alle grundejere pålægges at separere på egen matrikel
- Økonomi opjusteres og godkendes

**Fordele**

Det er en fordel ved retning A, at man har truffet beslutningen én gang, og at man har arbejdet i den retning siden vedtagelsen af spildevandsplanen i 2022. En fuld separatkloakering er den eneste måde helt at fjerne overløb med opblandet spildevand fra Gentofte til Øresund og øvrige recipienter. Retning A giver dermed en klar sammenhæng mellem de politiske målsætninger og den valgte løsning samt den størst mulige sikkerhed for, at målet om at eliminere overløb kan opfyldes på lang sigt.

Retning A fastholder desuden den eksisterende fremdrift i de igangsatte separeringsprojekter, da projekterne kan fortsætte uden opbremsning. Den planlægning, de analyser og den projektering, der allerede er gennemført, kan dermed udnyttes fuldt ud, og man undgår at miste momentum eller skulle igangsætte nye flerårige analyseforløb. Forsyning, kommune og borgere får samtidig en entydig retning for det videre arbejde.

Retning A sikrer samtidig en ensartet behandling af grundejerne, da alle skal separatkloakere uanset hvor i kommunen man bor og hvor vandet fra matriklen ledes hen. Samtidig opnås et afløbssystem, hvor regn- og spildevand håndteres adskilt, hvilket reducerer risikoen for oversvømmelser med opblandet spildevand og skaber en klar og langsigtet ramme for den fremtidige udvikling af afløbssystemet.

**Ulemper**

En ulempe ved retning A er, at strategien i høj grad hviler på målsætningen om fuld eliminering af overløb med opblandet spildevand. De analyser, der lå til grund for strategivalget, dokumenterede ikke entydigt, at fuld separatkloakering var den mest omkostningseffektive løsning, men belyste forskellige styrker og svagheder ved de undersøgte alternativer. Strategiens fundament er derfor tæt knyttet til en politisk prioritering, som kan ændre sig over tid. Samtidig er der siden vedtagelsen opstået nye forudsætninger, herunder øgede krav til rensning af regnvand, behov for yderligere forsinkelsesbassiner, og højere anlægsudgifter, som ikke indgik i de oprindelige analyser.

Det er en yderligere ulempe ved retning A, at der sættes spørgsmålstegn ved strategiens fundament og økonomi på et tidspunkt, hvor man står overfor at skulle møde borgerne og bede dem om at afholde udgifter og gener ved at separere på egen grund. Herunder er der også spørgsmålet om dispensation, da fuld separatkloakering kun indeholder begrænsede muligheder for dette. Det er afgørende vigtigt, at en afløbsstrategi i Gentofte kan fastholdes i flere årtier, da anlægsprojekterne er omfattende, og den miljømæssige effekt ved fuld separatkloakering først fuldt opnås ved gennemførelse af samtlige oplande. Skal grundejere pålægges betydelige investeringer, er det væsentligt, at strategien hviler på et beslutningsgrundlag, som vurderes robust både fagligt, økonomisk og politisk.

Genbesøges beslutningen om fuld separatkloakering senere, vil det være i en situation, hvor nogle grundejere allerede er blevet pålagt at separere på egen matrikel, og hvor de første anlægsinvesteringer vil være gennemført. Hvis der efterfølgende vælges en anden strategi, vil investeringerne i de allerede gennemførte separeringer ikke nødvendigvis give den forventede effekt.

## 6.3 Retning B – Fuld strategiundersøgelse og fokuseret videreførelse af understøttende klimaprojekter

**Beskrivelse**

Retning B igangsætter en fuld analyse med fokus på at undersøge forskellige afløbsstrategiers miljøeffekt, økonomi, gennemførelseshastighed, borgerpåvirkning mv. Processen vil tage afsæt i tilsvarende analyser om valg af afløbsstrategi udført i andre Novafos kommuner og indeholder en høj grad af administrativ og politisk involvering i afklaring af krav, målsætninger og prioriteter.

Det er en forudsætning for at igangsætte processen med at undersøge alternative afløbsstrategier, at der er politisk åbenhed overfor at justere målsætningen om at eliminere alle spildevandsopblandede overløb til kommunens recipienter.

Retning B indeholder også en omprioritering af ressourcer fra større separatkloakeringsområder til fokuserede lokale tiltag med mere direkte effekt på overløb og evt. lokale oversvømmelser. Dette vil især dreje sig om planlægning og udførelse af underjordiske bassiner, som ville skulle udføres uanset afløbsstrategi og kan bruges til både fællesvand og fraseparet regnvand. Derudover vil renovering af udløbsledning ved Constantia kunne oppriori-teres. I forhold til den samlede renovering af afløbssystemet vil retning B derfor ikke medføre et væsentlig tab af tid.

**Konsekvenser**

- Der igangsættes en proces om revideret afløbsstrategi med afsæt i analyser udført i andre Novafos kommuner. Denne proces forventes af vare ca. 2 år. Derefter vil der være behov for politisk behandling inden endelig vedtagelse af ny afløbsstrategi.

- De igangværende separeringsprojekter bringes til kontrolleret standsning, sådan at arbejdet kan genoptages, hvis man genbeslutter fuld separatkloakering som den endelige fremtidige afløbsstrategi. Desuden opsamles alle relevante analyser mv., der kan anvendes uanset fremtidig afløbsstrategi.

- Ressourcer fokuseres på lokale tiltag med mere direkte effekt på reduktion af overløb og oversvømmelser.

**Fordele**

Det er en fordel ved retning B, at Gentofte Kommune igennem en fuld analyse vil kunne træffe en opdateret beslutning om hvilken afløbsstrategi, man ønsker at gå videre med for de kommende årtier. Et genbesøg af beslutningen vil medføre et yderligere gennembelyst grundlag for politikernes og forvaltningens kommunikation med borgerne. Det må forventes, at der løbende vil blive rejst spørgsmål og skepsis over for den valgte afløbsstrategi. Da strategien først forventes fuldt implementeret om flere årtier, er der således et betydeligt tidsrum, hvor der kan opstå behov for at genbesøge og forklare strategiens forudsætninger og konsekvenser.

Fremskudte projekter vil desuden give en hurtig, omend mindre, reduktion af overløb, som ellers først ville opnås ved fuld separatkloakering.

**Ulemper**

Det er en ulempe ved retning B, er at der kan være en risiko for at noget af fremdriften i separeringsprojekterne går tabt, hvis en analyse efterfølgende resulterer i en genbekræftelse af fuld separering. Dog søges dette reduceret ved at fremrykke projekter, som under alle omstændigheder skulle gennemføres uafhængig af den valgte afløbsstrategi. Retning B vurderes derfor ikke at påvirke den samlede tidshorisont for implementering af afløbsstrategien.

## 7. Anbefaling

Hvis man vælger at fastholde den politiske målsætning om eliminering af overløb til Øresund og samtidig kan acceptere den opdaterede økonomi, så er retning A den eneste mulige.

Novafos anbefaler dog, at man genbesøger rammerne for den nuværende afløbsstrategi for at undersøge økonomi og miljøeffekt af forskellige strategier, dvs. retning B.

Gennem en fuld analyse om valg af afløbsstrategi vil Gentofte Kommune få mulighed for at afveje bl.a. miljøeffekter, økonomi, borgerpåvirkning, og man vil efter gennemført proces stå med et stærkt gennemarbejdet resultat. Dette giver mulighed for at forskellige løsninger og alternativer kan blive politisk prioriteret og vil kunne imødekomme borgernes behov for at forstå grundlag og beslutning.

Ved at gennemføre en fuld og grundig analyse ud fra det opdaterede vidensgrundlag vil Gentofte Kommune og Novafos stå på et stærkere fundament i den fremtidige implementering af strategien.

Et bredere og mere systematisk beslutningsgrundlag, hvor alternative strategier og deres miljømæssige og økonomiske følgevirkninger sammenholdes, vil kunne styrke strategien og give et bedre grundlag for at prioritere investeringer. Samtidig vil et stærkere beslutningsgrundlag gøre strategien mere robust over tid og sikre, at den kan stå på et solidt fagligt og økonomisk grundlag, også når borgere og kommende kommunalbestyrelser stiller spørgsmål til og udfordrer de valg, der er truffet.

I det tilfælde, hvor en fuld analyse leder frem til en genbekræftelse af fuld separering for hele kommunen, vil man stå med et bedre grundlag i mødet med borgerne.

I modsat fald, hvis processen ender med valget af en anden afløbsstrategi, vil et genbesøg på nuværende tidspunkt opleves som "rettidig omhu", da de faktiske anlægsprojekter og krav til grundejerne endnu ikke er igangsat.